

ƏDƏBİYYAT ÜZRƏ 1938-ci ilin NOBEL MÜKAFATÇISI - Perl BAK - Amerika Birləşmiş Ştatları

Qızlıq soyadı Saydenstriker olan Amerika yazıçısı Perl Bak 26 iyun 1892-ci ildə anadan olub. Atası missioner olduğundan yazıcının uşaqlıq illəri Çində keçib və ilk yaradıcılığa da bu ölkədə başlayıb. Yaradıcılığında Çin lövhələrinə çox yer verdiyindən adı çəkilən ölkədə onu Çin yazıçısı kimi qəbul edirlər.

1911-ci ildə ABS-a qayıdan Perl Verciniya ştatındakı qadın kollecində təhsil alıb. 1914-cü ildən 1933-cü ilədək missionerlik fəaliyyəti ilə məşğul olan yazıçı sonradan bu fəaliyyətindən imtina edib. 1914-cü ildə yenedən Çinə qayıdan yazıçı 1917-ci ildə orada amerikalı missioner Con Baka ilə görüşüb. Yazıçı o yerləri özünün "Torpaq" və "Oğullar" romanlarında geniş şəkildə təsvir edib.

1924-cü ildə yenedən ABS-a qayıdan Perl Kornell Universitetində magistr dərəcəsi alıb. 1925-ci ildə Cənab adlı uşağı qızlığa götürüb və həmin ilin payızında ailə yenedən Çinə köçüb. 1935-ci ildə nobelçi yazıçı birinci orından ayrılaraq Riçard Uolşla ailə qurub. 1973-cü ildə ciyər xərçəngindən vəfat edib.

Öz dövründə yazıcının roman və hekayələri oxucular arasında geniş rəğbət qazanıb. Əsasən insanların soy-kökünə bağlılıqlarını, dinə, dini inancları saf münasibətlərini, yeniliklərin gəlişi ilə köhnəliklərin aradan çıxmasına qarşı etirazını bildiren yazıcının əsərləri bu mövqedən Nobel Akademiyasının diqqətini çəkib və 1938-ci ildə Amerika yazıçısı Perl Bak "Çin kəndlilərinin həyatını çoxşaxəli şəkildə, epik boyalarla və bioqrafik ustalıqla təsvir edə bildiyinə görə" ədəbiyyat üzrə Nobel mükafatına layiq görülüb. Əsasən roman müəllifi kimi tanınan yazıcının "Şərq külbəyi, qərb külbəyi" (1930), "Torpaq" (1931), "Oğullar" (1933), "Dağlıq ev" (1935), "Böyük dalğa" (1938), "Heç vaxt böyüməyən uşaq" (1950), "İmperator-qadın" (1956), "Pekindən məktub" (1967), "Madam Lyaman üç qızı" (1969) və sair əsərləri oxucular tərəfindən maraqla qarşılanıb.

HEKAYƏ

Perl BAK

Gənc Devid Lin qaşqabağını sallayıb geniş qonaq otağının bir küncündə dayanmış, artıq səkkizinci, ya da onuncu qızla rəqsini yenidən bitirmişdi. Nəfəsli orkestrin ifa etdiyi musiqi otaqdakı palma ağaclarının yarpaqlarına, dibçəklərə dəyib əks-səda verirdi. Devid bu dəbdəbəli qonaq otağının Şanxayın tanınmış bankirlərindən biri sayılan cənab Fana məxsus olduğunu yaxşı bilirdi. Cənab Fan dəbdəbənin və bahalı şeylərin vurgunuydu. Elə bu səbəbdən də otağın divarları müasir rəssamların yağlı boya ilə işlənmiş əsərləri, nəfis qədini əşyalarla bəzənmişdi və adam qalın qaşlarını çatıb təbəssümlə qürənlənərək danışmağı sevirdi: "Mən tozu və qədim olan hər şeyin ən yaxşısını toplayıram. Evimdə hər kəsə

MÜRGÜLÜ QƏBLƏRİN OYANIŞI

bankirin sevilisənə, kənarından baxan kimi onun aktrisa olduğunu sezmək mümkün idi. Gözlərini bəzələyib ətrafa baxır, ora-bura vurmuxur, saçları çiyinə düşür, çəhrayı rəngə çalan sifətini örtürdü. Devid onu ilk gördüyündən zəhləsi getmişdi. Qadının ingilis Çin qarışığından əmələ gəlmiş uzaqdan seçilirdi. Artıq on dəqiqə olardı ki, Devid Filisi rəqsə dəvət etməyə hazırlaşdı, amma aktrisa qızı çənəsinin altına sahib saxlamışdı. Tutaq ki, yaxınlaşdım, - ürəyində götür-qoy edirdi, - əvəzində bu aktrisa əlini uzatsa necə olar, çünki bayaqdan bəri yaxınlaşan cavan oğlanların heç birinin əlini geri qaytarmayıb, bax onda bir də görəcəyəm ki, o ifriyyətlə rəqs edirəm. Mənsə bundan sonra dünyə da dağılsa, bu qıvrım-saç, üz-gözü ənik-kişən altında iton qadınlarla rəqs edən deyiləm, - fikirləşib, özünü söz verdi. Rəqs etdikdən onların saçı

Bax, onda başını qatmaq üçün işləyən qıza baxmışdı! Beləsilə, ilk dəfəydi qarşılaşdı. Son aylar ərzində ilk dəfəydi ki, hər hansı bir qıza qarşı marağ oyanmışdı onda. Qızı rəqsə dəvət etmək istəyəndə sifətindəki təbəssüm də adı, sıradan təbəssüm deyildi: "Sizi rəqsə dəvət edə bilərəm?" Amma gecikmişdi, qız artıq, növbəti rəqsə dəvət almışdı. Bir anlıq məyus oldu. Sonra özünü ələ almağa çalışdı. Qız uzaq başı qoca Fannın qızıydı və digər qızlardan biri idi. Gecə boyu müxtəlif qızlarla rəqs etməyə macal tapdı. İndi onları xatırlamağa da çətinlik çəkirdi. Onları xatırladıqda yalnız penceyənə yaxılan kişən ləkələrini gördüdü.

Tədbir proqramı üzrə başa çatmağa yaxınlaşanda qoca Fan bu neşəli anları uzatmaq qərarına gəldi. O, - əyninə rəngbəhrəng pal-paltar geymiş nəhəng qar kimi atlib-düşməyi, rəqs etməyi xoşlayırdı. Onun yumru sifəti təbəssümlə işıq saçır, hər dəfə ayağı altında qalan nəyisə əzib kəçəndə ətrafı gülüş səsləri alırdı. İndi də barmalarının arası ilə musiqiçilərə baxıb deyirdi: "Cəmi üçə məhni, əvəzində isə ikiqat bəxşiş" - sözünü deyib qurtarandan sonra məşuqəsi ilə bir yerdə qəpəy oldu. Qız gəzib sevilisənə sığınaraq az qala onun arasına sürünə-sürünə getso da, gözləri hələ də zaldə qalmışdı. Bu fürsət əldən vermək olmazdı. Devid müxtəlif yertərdən gənc Filisə doğru sığıyan gənclərin arasından sıyrılib qıza yaxınlaşdı. Addımlarını yeyinləyib onun qarşısında dayandı. "Mən sizi..." Amma digər gənclər də qızın başını üstünlü kəsirdi bəyənmişdilər. "Sizi..." "Mən..." "Sizi rəqsə..." Onların sösi Devidə bir vaxtlar oxuduğu amerikalı məktəbindəki xoru xatırladı.

Devid nümayişkarənə şəkildə kənara çəkilib seçim etməyi qızın öz ixtiyarına buraxdı. "Birinciyə yaxınlaşsan sız idiz?" - qız məhrəban bir səslə soruşdu. "Bəli", - Devid cavab verdi və onlar birlikdə zaldə keçdilər. Musiqinin səsinəndən danışmaq olmurdu. Bu da qoca Fannın təklifinə görəydi, orkestr yaxşı bəxşiş almaq üçün dəridən-qabıqdan

çıxırdı. Gurultudan otağın divarları titrəyirdi. Devid onu özünə sıxdı, indiki kefi kök idi, sinə-sinəyə, böyür-böyürə dayanıb rəqs edirdilər. Qızın yanığı onun çiyinə toxunurdu. Oğlan yaxşı rəqs edirdi və hərəkətlərini nizamlayırdı, amma məlum oldu ki, qız da rəqs etməkdə ondan geri qalmır. Filis oğlanın hər bir hərəkətinə itaətə tabe olduğundan Devid arabir şübhəli baxışlarla ona baxırdı. Doğrudanmı bu qədər üzüyönlüdü? Üzüyönlü o qızlar onu cana yığmışdı. Lakin qızın solğun benizi soyuq idi, başını qaldırarkən ona dikilən gözlərində isə qətiyyəni ehtiras hiss olunurdu. Qız gülmə-səyərək nəso desə də, səsinə eşitmək olmurdu. Rəsq sona çatarkən digər cavanlar səbirsizliklə qızı növbəti rəqsə dəvət etməyi gözləyirdilər. Devid qızdan ayrılarkən minnətdarlığını gizlətmək istəmədi: "Miss Fan, çox gözəl rəqs ələyirsiniz. Açıqını deyim ki, sizin kimi gözəl rəqs etməyi bacaran biri ilə tərəf-müqabilə olmaq xoş idi!" "Təşəkkür edirəm, cənab Lin. Elə siz də pis rəqs ələmirdiniz", - qız söylədi.

Devid daha onun yolunu gözləyən qızlarla rəqs etmədi. Doris Li də boş idi, oğlanın yanından keçdi, şıltaq, qaşqabaqlı baxışlarla ona nümayişkarənə şəkildə baxaraq, üzünə gülümsündü. Devid isə ona əhəmiyyət vermədən əyləlib çəkmələrinin başını bağlamağa başladı. Bundan artıq rəqs etmək istəmədi. Çoxdan bəri qızlar haqqında heç nə fikirləşməso də, yəno Filis haqqında düşündü. Son vaxtlar onu sevimli işdən başqa heç nə düşündürmürdü. O, ələsinə məxsus nəşriyyatda mənecər işləyirdi. Ona görə də həmişə kitabları daha keyfiyyətli çap etmək barədə xoyalı edirdi. Bir vaxtlar o da qızlar haqqında çox fikirləşmişdi, amma hər şey qızlar onu bezdirməyə qədər olmuşdu. Onlar demək olar ki, bir-birilərinə oxsayırdılar. Qat etdi ki, Şanxaydakı qızların hamısı artıq çoxdan bir-birinin təkərarıdır. Vəldəşlərdən hamısısa tozu tanrı ölümlü gözəl çip barədə danışdıqda, soyuqanlıqla qulaq asardı. Onun nəzərində elə qızlar yox idi.

Çay süfrəsi başa çatdıqdan sonra qonaq-

Devid daha onun yolunu gözləyən qızlarla rəqs etmədi. Doris Li də boş idi, oğlanın yanından keçdi, şıltaq, qaşqabaqlı baxışlarla ona nümayişkarənə şəkildə baxaraq, üzünə gülümsündü.

yer tapılar".

Cənab Fan oturub rəqs edən gənclərə tamaşa edirdi, yanında isə iki gözəl qız əyləşmişdi. Gözəllərdən biri qızı Filis, digəri isə yeni sevilisənə, cavan aktrisalardan biriydi. Qızlar az qala yəni olsalar da, bir-birindən yerlə-göy qədər fərqlənirdilər. Tədbir başlayan kimi Devid burada Filisdən gözəl qız olmadığını qot etdi. Anlaya bilmirdi ki, belə gəzib, eycəbər adamın elə gözəl, sərv ağacı kimi boy-buxunu qızı ola bilər. Çünki cənab Fannın qızı doğrudan da sərv ağacına bənzəyirdi. O, solğun simalı, Devidin özü kimi ucaboy qızı idi, əyninə açıq-yaxşı rəngli rəqsəso atayı geymişdi; sifətinə boyaz-zad çəkmediyindən dərisi fil sumüyü rənginə çəlmişdi. Saçları da digər qadınların saçından seçilirdi. Qızın saçları kərik və buruq deyildi. Uzun, qara telləri boyunun arxasından çiyinə tökülmişdi. O, sakitcə oturub qonaqlara baxırdı, adamın ürəyini alan dodaqlarında sakit bir məmnunluq ifadəsi donub qalmışdı. O ki, qaldı

ları boynunu qıdıqlayır, üzölərni yaxdıqları kişən tozu isə bahalı kostyumunu buladırdı. Bir anlıq çiyinə baxıb əli ilə kürəyini təmizlədi. Çiyində kişən ləkəsi qaldı. Bu da bir qədər əvvəl rəqs etdiyi Doris Lidən qalan nişanə idi. Doris Lini - o başdan-xarab, əzilib-büzülməkdən zövq alan, guya üçün müddət Parisdə yaşadığından ana dilini unudan qadın - görməyə gözü yox idi. O ki, qaldı Filisə, hələ onunla rəqs etməmişdi, qızı ilk dəfə gördüdü. Qız başqa bir şəhərdə məktəbdə işləyirdi, indi də yay tətilinə gəlmişdi. Cənab Fan onu təqdim edərkən demişdi: "Bu isə mənion yeganə, əməksevər övladımdır. Yerdə qalanları müfluxətərlərlə ələməyi xoşlayırlar".

"Siz onunla fəxr etməlisiz", - Devid, qızın üzünə baxmadan öz-özünü nuzlandı. Qızların sifətinə baxmaqdan bəzmişdi. Cənab Fan ucadan güldü: "Qızım fəxr edə biləcəyiniz qədər pul qazanmır, - sevinclə dedi. - Sadəcə, başını qatmaq üçün işləyir".

lar dağılımağa başladılar, xoşbəxt, şən cütlüklər əl-ələ verib məclisi başqa yerlərdə davam etməyə hazırlaşdılar. Orkestr də susdu və otağı qonaqların yarı ingilis, yarı Çin dilində dedikləri minnətdarlıq nidarları başına aldı. Belə danışıq, danışar-ken əcnəbi sözlərdən istifadə etmək indi çox dəbdəydi və yüksək mədəniyyət nümunəsi hesab olunurdu. Lazım olanda o özü də belə danışırdı. Əslinə qalanda bir neçə xarici dil bildirdi. Telobə amerikan dilində, Oksford İngiliscəsində, atasının israrla tələb etdiyi köhnə çin ləhcəsində və bir də dostlarının tez-tez müraciət etdiyi ingilis-Çin qarışığında sərbəst danışdı. Her şey onun harada olmağında asılı idi. Amma üreyinin dərinliyində bir çox yoldaşlarının ağır büzbüyyi Çin dilində danışmağı sevirdi. Birlikdə mübahisə edirdilər: "Elə müasir sözlər var ki, onları çin dilində ifadə etmək mümkün deyil! Məsəlün bu sözü necə deyərik..." Devild onlarla razılaşmaqlı olurdu və eski "aşiq", ya da "sen mənim cəmsən", ya da sadəcə "mən sən çox sevirəm" sözlərini onlara ingilis dilində öyrədir, birlikdə ayaqlanırdılar. Amma az sonra Devild özüni qınaydı, özüni gühənşiz bir körpəyə axmaq sözlər öyrədirmiş kimi hiss edirdi. Çünki əski sözlərlə belə sözləri tələffüz etmək olurdu. Təhrih edilən kimi sözün mənası itir, yükü, çəkisi azalır, bayağılaşdır.

O, qapıdan çıxmaqda olan izdihama qarşı. Gedən qonaqlarla əl uzadaraq vıdalansa Filis şəhər məhraban baxışlarla her kəsi valeh edirdi. Devild kədərli nəzərlərini ona zillədi və qızın digərələrindən hansı keyfiyyətlərinə görə fərqləndiyini aydınlaşdırmaqda çalışdı. Bu anlarda Filis o birlik qızlar qədar adı idi. Bəlkə o da ənlük-kirşan vurnmuşdu özüne? Qeyri-ixtiyari çiyinə baxdı. Amma yox, pencyayı təmiz idi. Özüni toplayıb yaxınlaşdı.

"Bir qədar qalib sizinlə danışıq bilə-rəm?" - soruşdu.

Qız cavab verməyə tələsmədi. "Mən dostlarımla bir yerdə kazinoya getməyə ha-zırlaşmışam", - dedi.

"Sizinlə gələ bilərəm?" - cəld xəbər al-dı.

"Məncə, hə", - qız cavab verdi.

Yaxınlıqda dayanacaq qulluqçu qızın pal-tosunu tutub gözləyirdi, Devild paltonu alıb Filisin çiyinə atdı. Birdən gözləri qızın boyununu arxasındakı ipək kimi zərif saç-lara sataşdı. Nədənə qərribə bir ləzzət hiss etdi.

Bu, başlanğıc idi, finala isə hələ vardı. Çünki gecəni başa vura bilməmişdi, ruhun-da ağzın bir sevgi baş qaldırılmışı və bu his-slər indiyə qədər digər qızlara qarşı duydu-ğu hisslərin hamısından fərqlənirdi. O, ge-cə kazinoda qarşılaşdığı qızlara qarşı ikrah hissi ilə baxırdı. Onların hamısı pilsifinri-pisidir, bütün varlığı ilə ruhuna dolan fikirlə-ri haqq qazandırdı, hissirlərini tabəssümü ilə gizlətməyə çalışırdı. Filislə rəqs etmək im-kan olmayanda onlarla rəqs edir, dəbdə olan nəvazişləri göstərməyə çalışır, amma üreyinin dərinliyində onlardan zəhləsi ge-dirdi. O, qızların əlini olına əlsa da, az qala bu gözəl ellərdən iyranırdı. Amma bu əllər onda Filisin əlləri bərədə təsəvvür oya-dırdı. İlk firsət düşən kimi qızın əllərinə bax-maq lazım idi.

Bir kənara çəkilib rəqs edərkən dodaqlarını ona doğru uzadan qızın dodaqlarını istəmədən öpdü. Bu bəsulər ona heç nə de-mirdi və heç nə deyö bildirdi. O, özüni gu-ya üzünün tərəmi silmiş kimi göstərib giz-linlə yayılığını çıxarıb dodaqlarını sil-di. Dodaq boyasından zəhləsi gedirdi. Filisin dodaqları - onun dodaqlarını gözləri qarşı-sında canlandırdı.

Her şey beləcə başa çatdı. Ruhunda qərribə fikirlər dolayırdı, daha

dözü bilmirdi, amma yaz güneşi hər gün qı-zı ondan bir az da uzaqlaşdırırdı. Axı Filis yenidən qayıdib işlədiyi şəhərə getməli idi. Tələsməliydi. Atasından məzuniyyət üçün icazə alıb görüş texnikasını: formalarını müəyyənleşdirməyə başlamışdı. Her halda Filis müasir qız idi və bəlkə də bütün bu za-hiri bər-bəzək onun üreyincə ola bilirdi. Devild qızın çəpək və konfet göndərdi, hə-diyyələrinin böyür-başına yeni çapdan çı-xan kitablarından da əlavə etdi və belolike, qızın görüşünə hədiyyəyəsi getmədi. Her halda bu hədiyyələr nəse bir mənə kobə et-məliydi. Qıza çhtiyatla baxır, onun münasi-bətlərində nəse bir dəyişiklik baş verdiyini müəyyənleşdirməyə çalışırdı. "Konfet xoş-layrsın, canım?" - xarici şokolad qutusun-da kişirniyyəti qızın vərəkən çhtiyatla so-ruşdu. Sanki qızın sifəti sevincdən dartıldı. Amma səsində kifayət qədər ruh yüksəkli-yi hiss olunmurdu: "Ooo, bu nə yaxşı kon-fetdir, Dev!" - cavab verdi. Demək olar ki, həmişə ingiliscə dilində danışırdılar: ikisi də amerikan universitetlərini bitirmişdilər və bu danışıq tərzini onlara çox yarışırdı.

"Bunları bayəndiyinə ömünsən?" - də-qilçələndirməyə çalışırdı.

"Bunlardan ötrü üreyim gedir", - qız ca-vab verirdi. Devild diqqətlə ona baxırdı. Filis də bütün başqa qızlar kimi danışırdı, am-ma ona elə gelirdi ki, qız tamamilə fərqli bir dildə danışıq. Qız qutumu açıb ürəkli de-di:

"Cox yaxşıdır! Təşəkkür edirəm!" - Qu-tunə saxsa qoydu.

Beli, o nəvaziş texnikasından məharət-lə yararlana bilməmişdi və bu texnika onları hazırkı münasibətlərini tamamlayırdı.

Devild qız özü ilə her yere - rəqsə, teat-ra çəkib aparır, Filis də məmnuniyyətlə onunla dəvət olunduğu yere gedirdi. Taksidə onun əlindən tuturdu, hətta bir dəfə boyununu öpmək istəyərkən qız başını yana əydiyindən yanağında öpməli oldu. Əv-vəllər həyatında olan belə görüşlərdəkindən fərqli olaraq o, bu öpüşlərlə çox hisslə-ri oyatmaq fikrindəydi. Qızın yanaqları bumbuz idi. Qız əllərini çəkmedi, amma ovucuları o qədər hissiyyatsız idi ki, ədəb-sizlik olmasaydı, bir an vaxt itirdmədən o əlləri rədd edərdi.

Amma bütün bunlara baxmayaraq, o, qızın hər an daha da çox sevirdi. Qıza tox-una bilmədiyi, onu fəth edə bilmədiyi üçün sevirdi. Qızın onu rədd etməyi Devild qe-tiyyən narahət etmirdi. Qız onun fikirləşdi-yi bütün oyunlarda həvəslə iştirak edir, heç vaxt heç nədən boyun qaçırırdı. Əgər qı-zın əlindən yapışırsadı, qız köhnə qaydala-ra zidd olaraq ona bir az da sıxılırdı. Və her şey bununla da bitirdi. Bütün bu hərəkətlər qızın qabaqcadan hazırlaşdığı dərse verdiyi cavabı xatırladırdı. Və bu da görüş texnika-sının bir hissəsinə aid idi. Onların hər ikisi üreyini bir sevgi texnikası sayırdı. Devild istəyirdi ki, qız onun o qədər çox sevdiniyi hiss eləsin, onun bundan başqa deməyə sö-zü yox idi: "Mən sənə çox sevirəm, əzi-zim", - qız da səmimiyyətlə cavab verdiyi üçün az qala onun üreyi yerindən qopacaq-dı.

Günlər ötüb keçirdi. qısa ayın qısa gün-ləri bir-birini əvəz edirdi, o isə hələ də müasir sevgi üsullarının sədlərini yanb ke-çə bilmirdi. Bir dəfə gece rəqsdən qayıdan-da Filisin evinin qarşısında qıza tərəf əyil-di: "Vida üçün öp məni, Filis!" "Əlbəttə", - qız məmnuniyyətlə ona tərəf əyilib dodaqlarını Devidin yanına toxundurdu.

Her şey mənasız idi. Onlar bir-birlərinə yaxın olduqları qədər uzaq idilər. Sözlər və münasibət onları bir-birindən uzaqlaşdır-ırdı. O, nə edəcəyini bilmirdi və buna görə də bütün vücudu tir-til əsirdi. Və yalnız qı-zın tətill başa vurub gedəcəyi günün axşarı onları ürəklerini açdı bildirdi.

Yenə kazinoda - rəqsdən qayıdırdılar, bir-birini sıx-sıx qucaqladırlar, qız ayaq sax-ladı, Devidin əllərini özüdən aralayıb onun üzünə baxdı. "Doğrudanmı bu sənin xoşuna gəlir?" - Filis soruşdu. Devild duru-x qaldı. Qızın səsi dəyişmiş, daha qılıqlı və səmimi olmuşdu. Qız Çin dilində. onla-rın doğma dilində danışırdı? Nədən həmişə belə danışırdılar axı? Her şey bəz, mənasız bəhanəyə oxşayırdı... müxtəlif dialektlər... Filis əslən şənaxlyı deyildi, ailəsi şimaldan gəlmişdi. İngiliscə danışmaq də olduğun-dan onlar da bu dildə danışımaq üstünlük verir və özlərini sərbəst aparmağa çalışırdı-lar. Boş şey idi. Devild onu Çin dilində də gözəl anlayırdı. Diqqətlə qıza baxırdı. Ba-yağı rəqs salonu əriyib itmişdi. "Yox, bu qətiyyən mənim xoşuma gəlmir, - cavab verirdi. - Bütün bunlardan necə iyrendiyimi ağılna belə sığdırma bilməzsən".

"Əgər doğrudan da elədirsən, gəl gedək buradan", - Filis sakit səsle dedi.

Qız onun tanıdığı adama əsla bənzəmirdi. Məşində gedərkən elə tomlıkon, elə qü-rurla üzləşmişdi ki, əlindən yapışmağa bel-lə cəsareti çətmədi. Amma hələ bu halda onun əllərini təmasını, hərərətini duya bi-lirdi: Qızın evinin qarşısında Devild tərə-düddü içində quruyub qalmışdı. Filis mehri-banlıqla dedi:

"Bəlkə evə keçərsən? Mənə elə gəlir ki, biz danışıq yaxşıdır".

"Mən də sənə çox şey demək istəyir-əm", - Devild cavab verdi.

Onlara elə gəlirdi ki, bu vaxta qədər bir-birlərlə heç vaxt danışımayıblar. Bu vaxta qədər dedikləri əcnəbi, yad sözlər heç bir mənə kobə etməyib. İndi danışıqla-rın hər kəlmə, dedikləri hər söz ağzından səhr kimi çıxır, onları öz hərərətinə belə-yirdi. Hələ çox şey danışmaq lazım idi.

Qız ipək örtüklü divanda, Devildə onunla yanaşı stulda əyləşmişdi. Qız diq-qətlə ona baxdı, sonra baxışları otaq boyu gəzdi.

"Burada heç nə xoşuma gəlmir, - deyib, əlini yellətdi. - Sən məni qətiyyən tanı-mırsın. Hətta mənim əsl adıma da bilmirsən. Mən heç də sənin məni gördüyün kimi de-yiləm. İndi, getməyə hazırlaşdığım vaxt istəyirəm ki, mənim nə qədər geridəqalmış, köhnə dəbli bir qız olduğumu biləsen. Sə-ninlə keçirdiyim bir ay ərzində üreyim istə-məyən hərəkətlər etməyə məcbur ol-dum. İstərdim ki, bunu biləsen: Rəqs et-məkdən zəhləm gedir. Xarici konfetləri qe-tiyyən xoşlamıram. Öpüşməyi sevmirəm. Kiminsə dodaqlarını dodaqlarımda, yanaqlarında hiss edəndə, - elə sənin də - kimsə əlindən yapışanda üreyim sıxılır".

"Bir döqəle, - Devild onun sözünü kəs-di. - Mən inidi her şeyi anladım, həmişə bunu hiss edirdim. Yəqin elə bu səbəbdən də aramızda heç bir yaxınlıq olmadı. Am-ma bilmək istəyirəm, nədən mənimlə bir yerdə rəqs gəlirdin, nədən səni öpməyi-mə imkan verirdin? Əgər sən bunu xoş-la-madığını desəydin, mən səni məcbur elə-məzdim".

Filis başını aşağı salıb dizi üstə qoydu-ğu əllərini baxdı. Bir qədər sonra titrək səslə cavab verdi: "Elə bildirdim ki, bütün bu əcnəbi zarafatlar, yad əyləncələr sənin xoşuna gəlir. Elə bildirdim ki, nəyəsə etiraz eləməm, sən daha mənimlə görüşməyə gəl-məzsən". Sən sözləri tamamilə sakit bir səslə söylədi.

"Sənin adın nədir?" - oğlan qətiyyətlə xəbər aldı.

"Min Sin - Qürub Güneşi" - qız cavab verdi.

"Mənim adı Yun Andır - Casur Dünya", - oğlan dedi.

Her ikisi bir qədər susdu. Sonra yenidən davam etdilər. Oğlan oturuğu stulda bir qədər irəli əyildi:

"Sən demək isəyirəsən... demək istə-yirənsən ki, daha çox bizim özümlərimiz olana üstünlük verirsən?"

"Cox, lap çox özümlərimiz olana", - qız inamsız səslə fikrini bildirdi.

"Bələ bir evinin olmağın istəməzdim?" - oğlan təkidlə xəbər aldı.

"Yox", - qız asta səsle cavab verdi.

"Rəqs eləmək, bütün başqa qadınlar ki-mi gün boyu mənimlə də gəzmək, əylən-mək də üreyincə deyil?"

"Üreyimcə deyil".

"Əgər elədirsən, bizim bu şəkildə daha artıq vaxt itirməyimizə gərəkdir yoxdur", - bir qədər susduqdan sonra oğlan fikrini bildirdi.

"Gərəkdir yoxdur", - qız onun dediklərini təkrarladı.

Oğlan yenə susdu. "Heç mən də öpüş-mək həvəskar deyiləm", - dedi.

"Onda gəl daha öpüşməyə", - qız sakitce fikrini bildirdi. "Danışanda da öz ana dilimizdə danışmaq, əynimdəki bu xarici cırcındırı bir kənara atıb xalal gəyər, köhnə adət-ənənəyə uyğun yaşayarıq, mən də qəlyan çəkərdim".

"Mən də daha heç vaxt dəri ayaqaqabı geymərdəm, - qız inmələ dedi. - Bir də heç vaxt zəhləmətmiş yagı yemərdəm, bir sözlə, heç bir əcnəbi yeməyi yaxın baxırmam, süfrəmizə həmişə piyalələr, çubuqlar düzərək, evimdə balağa bağca olar, nərdivansız, pilləsiz enib-qalxa bilyidimiz bağca, bir də istəyirəm çoxlu uşaqlarım olsun".

Her şey - həyat, ev, ocaq, onlara əziz olan nə vərdisə hər şey doğma bir dildə, eşitmək, duymaq istədikləri bir dildə danışırdı onlarla. Sözlər özü onun dodaqlarında səsləndi: "Mənə ərsə gələrsən? Biz bir yer-də...". Oğlanın dilində dolaşdı. Qalxıb qətiyyətlə qızın qarşısında dayandı. "Yox, elə yox, - dedi. - Xanım Fan, atam sizin atanıza məktub yazar. Tezliklə gələr o məktub - gələrik inidi...". Qapıda olarkən dayanıb geri boylandı. Qız qalxıb təzim etdi və qarşı-sında tərsə pardaqlamış qızılgül kimi dayandı. Oğlan qız ilk dəfə idi ki, belə gördüdü. Belədo qız ona daha doğma idi, sanki onlar bir-biri üçün yaranmışdılar. Onlar öz bağ-calarında çoxlu çiçəklər bitirəcək, həyat-dəki çiçəklər belə boyu qalxanda onlar çi-çəklərin əhatəsində bir-birlərinə şeir oxu-yaçaqlar, qadim, lirik şeirlərdən çəngəl hərə-coklər öz sevgilərinə. Buna zaman ayır-maqda həmişə arzulamışdı. "Gedirsizni, cənab Lin?" - qız əski bir vıdalışmaq qayda-sında istifadə edərkən diləndi. Sözlər o qədər lətafətlə səsləndi ki, özündən asılı olmayaraq durdu, geri qayıtdı. Amma özü-nü vaxtında ələ ala bildi. "Əcnəbi qayda-qanunlar qurtardı", - qətiyyətlə söylədi.

Hola çıxıb onlara qayıya baxdı. Qız sa-kitcə divanın bir küncündə oturmuş, bala-cə özlərini dizi üstə qoymuş, ayaqlarını cütləyib dərmişdi, - güman ki, nə vaxtə onun anası da qız vaxtı beləcə oturub xoş xəyala dalmışdı. Qız başını qaldırıb irə-li baxır və - oğlan bunu bildirdi - "evi, bala-cə həyatı, çoxlu uşaqların, həyatın əski mən-zərəsinə gəlməyirdi. Qız bu həyatı, bu əsar-əngizli, özünəməxsus səfəhatı bir ömür ər-zulamışdı...". Her halda budəfəlik qurtardı", - oğlan özüni səliqəyə salıb çıxışa doğru addımladı.

Rus dilindən tərcümə edən:

Əyyub QIYAS

